

19. 9. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Popularizace práva

Česká republika je právní stát. Tato stručná proklamace je obsažena v Ústavě ČR a znamená, že povinnosti občanů a oprávnění státních orgánů jsou stanovena zákonem a soužití všech občanů je regulováno vymahatelným právem. K tomuto bezpochyby ideálnímu stavu se Česká republika znatelně přibližuje, ale přesto je ještě stále co zlepšovat.

Česká republika je právní stát. Tato stručná proklamace je obsažena v Ústavě ČR a znamená, že povinnosti občanů a oprávnění státních orgánů jsou stanovena zákonem a soužití všech občanů je regulováno vymahatelným právem. K tomuto bezpochyby ideálnímu stavu se Česká republika znatelně přibližuje, ale přesto je ještě stále co zlepšovat. Na cestě k uvedenému cíli bude vhodné podpořit snahu o co nejrozsáhlejší popularizaci práva.

Co si pod tímto pojmem můžeme představit? V současnosti považuje mnoho běžných občanů právo za svět existující mimo reálný život, jaksi odděleně od skutečnosti a v kontakt s ním se vědomě dostává nejčastěji až v okamžiku, kdy nastávají nepříjemné, běžným způsobem neřešitelné situace. Přitom včasné a přiměřené právní zabezpečení věci (nejčastěji tedy sepsání nebo zkontrolování nějaké významnější smlouvy práva znalým odborníkem) může v budoucnu zajistit obrazně řečeno mnohem klidnější spánek. Bohužel je z mnoha důvodů v české praxi stále dáována přednost momentálnímu ušetření několika tisícikorun bez ohledu na statisícová rizika plynoucí z neznalosti složitých právních předpisů.

Popularizací tedy myslím přiblížení práva veřejnosti, ve smyslu objasňování a podsouvání základních právních pravidel širokým vrstvám. Veřejnost pak má větší šanci nepodléhat snahám o obejití zákonných norem zběhlejšími jedinci a uplatňovat svá práva vyplývající z pracovně, obchodně i občansko právních vztahů. Jednoduše řečeno, čím více lidí bude znát základy například pracovního práva a tedy vědět kdy a jak jim zaměstnavatel může dát výpověď, či na co všechno mají jako zaměstnanci nárok, bude ze strany zaměstnavatelů těžší zákon obcházet.

Zároveň však takové znalosti dle mého názoru mohou ovlivnit i kvalitu poskytovaných právních služeb. Pokud je občan s jednoduššími právními aspekty běžného života seznámen a dokáže si například v informačním systému (nebo knihách právních vzorů) najít potřebné náležitosti nájemní smlouvy, půjde za odborníkem až s odbornějším dotazem. Ten je pak nucen snažit se být opravdovým odborníkem a ne jen kompilovat smlouvy a podání dle zmíněných právních vzorů. Nechci tím samozřejmě říci, že by tomu tak většinou bylo, ale již mnohokrát jsem se setkal s dílem hodným studenta střední školy (jak po stránce obsahové tak jazykové) pod hlavičkou advokátní kanceláře.

S tím ovšem souvisí i kvalita právního řádu jako celku a jednotlivých právních předpisů konkrétně. Čím podrobnější, obsáhlejší, složitější a propletenější právní předpis je, tím menší šanci orientovat se v něm dává laikovi. Naopak navrch opět získává jedinec, který se v této struktuře být i jen minimálně orientuje. To znovu nabízí prostor pro uměle vytvořené elitářství právníků, leckdy nepodložené reálnou kvalitou. Cestou ven z tohoto problému může být znovu popularizace práva ve formě seznámení široké veřejnosti s podstatným obsahem důležitých předpisů (konkrétně například občanského zákoníku).

Nejlepším řešením by samozřejmě bylo zjednodušení všech základních právních předpisů (tak jak jej navrhuje část odborné veřejnosti), aby byl odstraněn stav regulující nejčastěji ve formě

podzákoných vyhlášek každou maličkost a dán prostor pro aplikaci práva na základě obecnějších pravidel. S uvedeným problémem, tedy přílišnou složitostí předpisů a jejich nepřístupností laickým kruhům, nebojuje jen Česká republika. Stejný problém vznikl a musí být řešen například i v rámci Evropské unie. I zde vznikl neoprávněný pocit mezi občany, že se jim Unie vzdaluje a příliš je svazuje mnoha zbytečně podrobnými a rozsáhlými předpisy.

Řešení by mohlo být v obou případech podobné a bylo již naznačeno. Relativně stručný a jasný předpis pro každou oblast, s nímž se může snadno seznámit a pochopit jej i široká veřejnost. Role odborníků by pak byla v interpretaci a aplikaci takových předpisů na složitější a jinak náročnější případy a okolnosti.

Co se týče nástrojů, jakými by popularizace práva měla být dosažena, je možné naznačit několik směrů, z nichž většina je již nyní nějakým způsobem prováděna, většinou ovšem v příliš malém rozsahu. Základem je samozřejmě výuka na odpovídající úrovni na všech stupních škol. Velmi využívaná je forma rad čtenářům různých společenských časopisů a novin. Naopak první opravdu koncepční vlaštkou v rámci veřejnoprávní televize je pořad Neznalost neomlouvá, představující více méně ideální příklad vhodného modelu. Další cestou jsou v dnešní době neustále se rozvíjející internetové servery specializující se na uvedenou tematiku - například ten, na němž tento článek čtete. Neméně významnou součástí procesu popularizace práva by pak měly být i aktivity státních orgánů (prezentace, brožury, informační kampaně a v neposlední řadě i zpřístupnění zdrojů právních předpisů v co možná nejpřijatelnější podobě).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Rozhovor s JUDr. Veronikou Janoušek Rudolfovou, samostatnou advokátkou specializující se na sportovní právo](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Fotbaloví agenti vs. FIFA ve světle stanoviska generálního advokáta Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Lichevní smlouva ve světle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 6. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2378/2024](#)
- [DEAL MONITOR](#)
- [Reakce na článek: Komentář – smutná realita výmazů exekutorského zástavního práva z katastru nemovitostí](#)
- [Povinnost zajištění gramotnosti dle AI Aktu a její naplňování v praxi](#)